

ÉPÍTÉSZET OKTATÁS: KÖZÉP 2, 2016 TAVASZ

A tervezési folyamat és a tervezői gondolkodás érlelése a 2016 tavaszi félév Közép 2. tantárgyában – kísérleti típusú oktatási módszer kidolgozása és végigvezetése.

Absztrakt

A tervezés oktatás mikéntjének jelentős szerepe van a hallgatók tervezői gondolkodásmódjának kialakításában.

A tervezési tárgyak oktatása hosszú évtizedek óta lényegében ugyanazon a kitaposott úton zajlik. A Közép 2. tárgyat a képzésük második évében teljesítik a hallgatók. A tervezői gondolkodásuk, a tervezés folyamatáról alkotott képük még épphogy csírázik. Könnyen elvesznek a feladat komplexitásában, melyen az sem segít, hogy az órák rendszeresen a konzultációra való várakozás óráival telnek. A tárgy jelen formájában könnyen a kitűzött cél* elérése nélkül záródik.

Az eddig metodika bizonyos pontjait átírva - a feladatot néhol szűkítve, néhol kibővítve - egy olyan tervezési tárgy elérése a cél, ahol elsődleges a tervezés koncepcionális megközelítése. A fogalmakban való, logikus gondolkozás mellett szempont az építészeti gondolat szóban (és írásban) történő megfogalmazásának képessége. A kapcsolódó építészeti s egyéb művészeti ágak alkotásairól szóló kiselőadások egy bölcsész-típusú szemléletet próbálnak majd elindítani a tárgy keretein belül.

Így várhatóan a tantárgy egy izgalmas eseménnyé válik, amin jó és érdemes jelen lenni.

*A tárgy célja, hogy a hallgatóságot rávezesse a természetes, minden tekintetben arányos, különösen a hely szellemének megfelelő építészeti magatartásra, hozzásegítse a gondolatok meggyőző kifejezéséhez és elfogadtatásához, a közös munka szükségességének felismeréséhez.
Részlet a 2015-ös kiadott programból

Téma

„A mi építészképzésünk pragmatikus, gyakorlatias, kizárólag tervezéstechnikai ismereteket nyújt, és még a legemelkedettebb formájában is csupán egyfajta mesteriskola, ahol – jó esetben – a népszerű mester népszerű fogásait sajátíthatja el a szorgalmas hallgató. Ez természetesen nem kevés. [...] De [...] kiütközik a kommunikációra való képtelenség, egy adott helyzet átfogó értékeléséhez szükséges ismeretek hiánya. Ezért nincs mai magyar építészet, noha kiváló mai magyar építészek vannak. És ezért van mai svájci építészet, ezért van mai francia, mai spanyol és mai holland építészet. Ezért is. Mert az építészeti tervezés tanulásának és gyakorlásának döntő része a fogalmakban való gondolkodásra való képesség.”

Masznyik Csaba - arc' 2. 1999

Az építészetoktatás megújítása, az adott kor változásait lekövető frissen tartása állandóan terítéken van – lásd 1975-1980 közt a Bercsényiben lezajlott beszélgetések, az 1999-es arc' 2 tematikus száma, a most decemberben megrendezésre kerülő Középlettervezés Tanszék konferencia, vagy a nagy visszhangokat kavarázó őszi dékáni bejelentés. A teljes oktatási rendszer reformja előbb utóbb elkerülhetetlenül bekövetkezik. Addig is egy kis lépésként, a mindennapokra lefordítva a Közép 2. ideális lehetőséget nyújt egy kísérleti jellegű oktatási metodika bevezetéséhez.

Az elmúlt félévek során tapasztaltak alapján, valamint a témáról beszélgetve témavezetőmmel, Karácsony Tamással, illetve Balázs Mihály tanszékvezetővel, kijelenthető, hogy a Közép 2. tárgy megújítására mindenképp elérkezett az idő. A gyakorlati órák menete, az ott zajló munka bevett módja kihasználatlanul hagyja a tárgyban rejlő lehetőségeket. Könnyen tespedtséghez, elfáradáshoz vezet, s nem hozza meg a kívánt eredményt. Mivel az elmúlt években a tárgy a tanrendben előrébb jött, így most másodévesek a hallgatói. Első komplett félévet felölelő tervezési tárgyként ez mindenképp komplex feladat. Jelen gyakorlatban ugyan találkozni olyan hallgatókkal, akik az idea felől közelítik meg a tervezést, de a többség jellemzően bátortalanul, bizonyos előképek és minták alapján próbál konkretizálni egy formát, gyakran a félév legvégére érkezve az anyaghasználat, szerkezeti kialakítás kérdéséhez. Az év végi prezentáció - és grafika - kérdésével szembetalálkozva az esetek felében a leadásnál csúcsosodik ki a problémahalmaz, s sül ki, hogy kevesebbet markolni jobb lett volna. A tervek minőségükben igen változatosak. Pár kiemelkedő, a többség közepes, s jó-pár gyenge. Az osztályzásnál kétségek közt hánykódik a tankörvezető; szigorú legyen az osztályzásban vagy inkább megengedő, ezzel bátorítva a hallgatót?

A tárgy megalapozója lehet a diák - egyetemi évei második felében kibontakozó - építész tervezői mivoltának. Amennyiben pozitív élményei kapcsolódnak a félévhez, s jól sikerül a tárgy, akkor kötődik a tervezéshez, s ebbe az irányba megy

majd tovább, ha kevésbé pozitív a félév kimenetele, akkor eltántorítólag hat(hat) a későbbiekre is. Így különösen fontos oktatói szempontból is a befektetett energia, s annak megtérülése.

Ideálisan egy tervezési tárgy órája olyan alkalom a héten, amit várnak a hallgatók, ahol valami esemény van, valami klassz dolog következik. Ehhez az oktatóknak is jobban fel kell készülniük. Amennyiben a diákok irányába az input jobban átgondolt és összerakott, s a feladatok is kellően konkretizáltak, feszes menetben következnek, úgy az output is várhatóan erősebb lesz.

Január elején a Középülettervezési tanszék megvitatja a Közép 2. félév menetét, s a tárgy vonatkozó kérdéseit. Céлом, hogy addigra egy pontos terv álljon össze, melyben egy alternatív metodika kristályosodik ki. Balázs Mihály tanszékvezető támogatja az újító szándékot. A tankörök -, amennyiben azt arra érdemesnek találják – kapcsolódhatnak a frissen felvázolt irányhoz.

A kidolgozásra kerülő pontok:

- A félév menetrendje
- Egy óra menetrendje
- Az oktatás eszközei; szűkítés - a hallgatók egy iroda megépült példáit kapják sorvezetőnek, melynek eszköztárát felhasználják a tervezett épületükben. A szerkezeteket, s csomópontokat, a felületeket. Az építészeti tárház spektrumát leszűkítjük, ezzel nem kell időt tölteniük, Ilyen építészeti példatár lehet a buenos airesi BAK építésziroda vagy az oregoni Ben Waechter portfóliója például.
- A tágítás
  - a tér, a tér szerepe
    - kortárs építészek megfogalmazásában ez mit jelent?
  - kapcsolódó képzőművészetekből pár példa
    - Donald Judd
    - James Turrell
    - Richard Serra
    - Joseph Beuys
    - Antony Gormley
  - fotó
    - Christian Kerez fényképész munkássága
    - Jesper Rasmussen
  - építészelemélet:
    - Palladio
    - Christopher Alexander
    - Janáky
    - stb.

- Az elvárás; óráközi munka, makettezés, kis előadások készítése, a tervezés során a koncepció megfogalmazása szóban és írásban, térmodellek, tömegmodellek több alkalommal is, bibliográfia

Kapcsolódó nemzetközi példák

Svájc:

A félév menetének, a képzés eszközeinek és céljának összeállításában figyelembe veszem többek között a svájci ETH és a Mendrisiói Akadémia vonatkozó példáit. Mindkét egyetemen rövid látogatást tettem illetve teszek a 2015 őszi félév során. A tanulmányutak során egy-egy fiatal svájci építésszel készíték interjút az oktatási módszereiről. E tapasztalatok beépülnek a Közép 2. tavaszi félévébe.

Grono és Chur

Október végén tanulmányúton meglátogattam egy svájci építészt, Raphael Zubert, valamint egy általa tervezett iskolát Gronóban, Ticinó kantonban. Az építésszel hosszasan beszélgettem az iskola tervezésének menetéről, s a ház megvalósulásáról. Zuber fiatal kora ellenére több egyetemen is megfordult már oktatóként Európa különböző országaiban. Az oktatási tapasztalataira és metódusára is kitért hosszasan. A beszélgetést követően invitálására közösen jártuk be egy frissen befejezett épületét Domat/Ems-ben. Testközelből tapasztalhattam, milyen elvek mentén halad a tervezés során.

A látottak és hallottak alapján kitűnik, hogy mind oktatói, mind tervezői munkásságában egy adott célra koncentrálnak. Arra kellő idő és figyelem van szánva. Jelenleg a Lausanne-i EPFL egyetem építészkarán oktat. A félév végére Ryue Nishizawát (SANAA) kérte fel értékelni és megvitatni a hallgatói terveket. A tervezés során a belső térből bontják ki a házat, s erre fűznek rá egy építészeti gondolatot, mely a ház egészét meghatározza. A tervezésben a 3D látványterveknek, s a látottak megvitatásának fontos szerep jut. A diákok érvelnek, s előadják, miért fontos nekik az adott tér / ház.

Zürich és Balsthal

December 15-16-n tartják a zürichi Műszaki Egyetem félévzáró közös kiértékelést az 'endkritik'-et. Ez alkalomból Karácsony Tamással kiutazunk, s részt veszünk az izgalmasnak ígérkező eseményen. A zsűri másnapján találkozunk Pascal Flammer építésszel, aki a meghívott oktatóként frissen kapott stúdiót a neves egyetemen. Vele is – akárcsak Zuberrel – az oktatási tapasztalatairól és módszertanáról fogok beszélni.

Studio for Immediate Spaces, Sandberg Instituut, Amsterdam

Irodalomjegyzék

1. Angelil, Marc – Himmelreich, Jorn (eds.): Architecture Dialogues. Positions - Concepts – Visions. Verlag Niggli 2011
2. Angelil, Marc: Inchoate. An Experiment in Architectural Education. ETH 2003
3. Brandi, Guido - Atlas. How we learned to stop worrying and love the tradition. Mendrisio Academy Press 2013

Kapcsolat

Kapcsolati lehetőséget látok Bordás Mónika, Kun Tamás és Soltész Judit kutatásával.

Idézetek

The education of an architect remains a happy dream. – R.E. Somol, 2003.

And what about architectural education? A calamity. Don't you think so? Increasingly a case of the inept leading the inexperienced. – Colin Rowe, 1994.

If there is a plot, in any school, it is the eternal one – simple Darwinian imperative maybe – of each generation trying to incapacitate the next under the guise of educational process. – Rem Koolhaas, 1995.

Úgy kell a tervezést tanítani, hogy a hallgatókban szunnyadozó építóművészeti hajlam a saját vonalában kifejlődhessék és kibontakozhassék anélkül, hogy az eredeti irányától eltérülne, nekünk csak a ... vágányokat kell részükre lefektetni azokon a területeken, amelyeken egyéneként haladni kívánnak. – Kotsis Iván, 1944.